

ทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร

Social Capital, Outside Acceptance and Strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution

สุมินทร เป้าธรรม, ดวงฤดี ภู่อุ, ฐานิตย์ เกษร¹

Sumintorn Baotham, Duangrudee Wu, Thanit Kesorn

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลระหว่างทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 192 คน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) ทุนทางสังคมโดยรวมมีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์ทุนทางสังคมรายด้าน แล้วพบว่า ทุนทางสังคมทุกด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิก ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม และด้านสมาชิกมีจิตสำนึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวมพบว่ามีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน และเมื่อวิเคราะห์การยอมรับจากสังคมภายนอกรายด้าน ก็พบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ และด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ไม่มีอิทธิพลแต่อย่างใดกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

คำสำคัญ : ทุนทางสังคม, การยอมรับจากสังคมภายนอก, ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

Abstract

The objective of this research is to investigate the influence among social capital, outside acceptance and strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution. The data were collected from 192 questionnaires and multiple regression analysis was used for analyzing the hypothesis testing. The results showed that (1) overall social capital positively affected to overall

¹ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการบัญชี, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

outside acceptance. Social capital in part of kindness of the member, knowledge transfer, social glue and consciousness of shared ownership were positively affected to overall outside acceptance. (2) Overall outside acceptance was positively affected to strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution. Outside acceptance in part of Participation, Leadership and Mechanism and management process were positively affected to strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution. Outside acceptance in part of networks wasn't affected to strengthening of RMUTI-SKC Community Financial Institution.

Keywords : Social Capital, Outside Acceptance, Strengthening of Community Financial Institution

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 สังคมไทยได้เผชิญเหตุหลัก"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัวชุมชน สังคมจนถึงระดับประเทศซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายมุ่งไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green and Happiness Society)

การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ถือเป็นกระบวนการพัฒนาที่คนเป็นศูนย์กลางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงเป็นการสร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สมดุลในอนาคต ความเข้มแข็งของชุมชนจึงอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยมี

การเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน จนเกิดการพัฒนารวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนเกิดผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ สถาบันการเงินชุมชนถือเป็น "องค์กรชุมชน" ที่เกิดจาก "พลังของชุมชน" ซึ่งเป็นกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม ที่ส่งเสริมให้คนและชุมชน นำศักยภาพของตนเอง และภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง จากงานวิจัยในอดีตพบว่า ทูทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น ความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิกในชุมชน การมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ การเกาะเกี่ยวกันทางสังคมตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ผสมผสานกับประสบการณ์ จะทำให้เกิดการยอมรับของสังคมภายนอก และส่งผลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของชุมชนในที่สุด (สุรัชย์ กังวล. 2552) นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น การนำความรู้มาใช้ประโยชน์ ความสามัคคีในชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการเข้าถึงแหล่งความรู้และปัจจัยพื้นฐานทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับผู้นำของคนในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะโดยสมัครใจ มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน เช่นกัน (ณัฐศรินทร์ ชุมวรฐายี. 2553)

สถาบันการเงินชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

(คำย่อ: สถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วช.สกลนคร โดยงานวิจัยนี้ จะใช้คำว่า สถาบันการเงินชุมชน) ถือเป็นสถาบันการเงินชุมชนในมหาวิทยาลัย ที่ก่อตั้งขึ้นโดยการได้รับแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนแก่นักศึกษาในการกู้ยืมเงินลงทุน เพื่อสร้างโอกาสในการมีทุนตั้งต้นในการหารายได้ระหว่างเรียน ตลอดจนเป็นการสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ บ่มเพาะ และพัฒนาเป็นผู้ประกอบการใหม่ภายหลังสำเร็จการศึกษา ปัจจุบัน สถาบันการเงินชุมชนได้ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนให้กับชุมชนใกล้เคียง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และการได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกที่เพิ่มขึ้น อันเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับสถาบันการเงินชุมชนในมหาวิทยาลัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษเกี่ยวกับอิทธิพลของทุนทางสังคมและการยอมรับจากบุคคลภายนอกที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการเพื่อการศึกษาวิจัยในอนาคตและผู้บริหาร ผู้นำชุมชนท้องถิ่น จะได้ทราบแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของทุนทางสังคมที่มีต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการยอมรับจากสังคมภายนอกที่มีต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

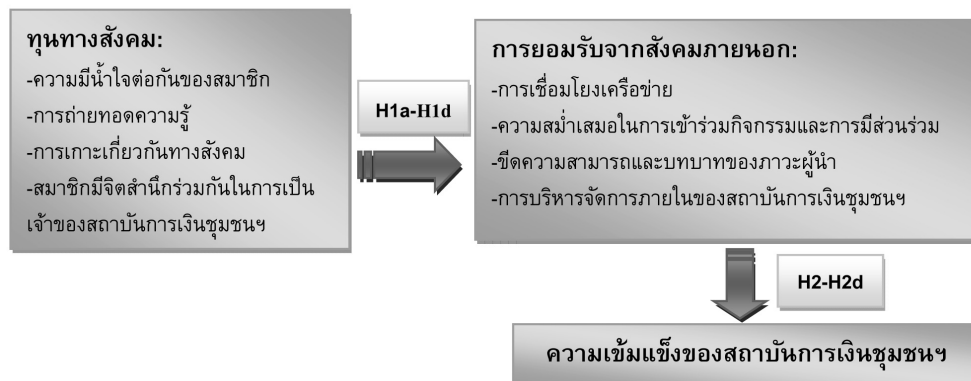
แนวคิดทุนทางสังคมเริ่มจากงานเขียนของ Hanifan ในปี ค.ศ. 1920 ในหนังสือ Rural School Community Centers ซึ่งได้อธิบายถึงสิ่งที่สามารถพบเห็นในชีวิตประจำวันของคน เช่น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Good Will) การสร้างมิตรภาพ (Fellowship) ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) และการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมระหว่างบุคคลหรือครอบครัวที่ทำให้เกิดหน่วยทางสังคมขึ้นมา ในปี 1960s Jane Jacob ได้กล่าวถึงทุนทางสังคมในลักษณะที่อ้างถึงค่านิยมของเครือข่าย และต่อมาได้มีนักรัฐศาสตร์ชื่อว่า Robert Salisbury ได้พัฒนาแนวคิดทุนทางสังคมและนิยามว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการก่อรูปของกลุ่มผลประโยชน์ สำหรับประเทศไทย พบว่านักวิชาการไทยท่านแรกที่ทำให้ความสำคัญอย่างมากกับความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชน คือ ปรีดี พนมยงค์ ที่สะท้อนถึงทุนทางสังคมแบบไทย ๆ จากแนวคิดสหกรณ์ และวิถีชีวิตของชุมชนชาวนาไทย ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2520 ได้มีนักวิชาการ เช่น บาทหลวงนิพนธ์ เทียนนิหาร, บำรุง บุญปัญญา และประเวศ วะสี ซึ่งได้สะท้อนแนวคิดที่ใกล้เคียงกับแนวคิดทุนทางสังคมของสังคมตะวันตก โดยได้ให้ความสำคัญแก่คน ให้คุณค่าและความสำคัญกับวัฒนธรรม/ชุมชนที่อยู่ว่า จะมีผลต่อการร่วมมือร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชาวบ้านได้อย่างไร ขณะเดียวกันก็มีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งที่กล่าวถึงระบบความสัมพันธ์ในสังคมไทยและภูมิภาคเอเชียที่เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ในแนวคิด โดยใช้แนวคิดระบบอุปถัมภ์ อธิบายรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวของสังคมไทยในอดีต ที่ทำให้ชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากเมืองศูนย์กลางสามารถพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียงบนพื้นฐานของระบบคุณธรรมอำนาจในท้องถิ่น จนในปีพ.ศ. 2540 ที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนเพื่อสังคมจึงเริ่มมีการใช้แนวคิดทุนทางสังคมอย่างเป็นทางการครั้ง

แรกในสังคมไทย ที่กล่าวถึงเรื่องวัฒนธรรม ความเป็นชุมชน และองค์กรภาคประชาชน โดยอาจกล่าวได้ว่า ทูตทางสังคม ที่ไม่เป็นทางการ ก็คือปรากฏการณ์ด้านการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันของผู้คนในสังคมไทย ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทรกัน หรือความมีน้ำใจต่อกันในสังคม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันแนวคิดทูตทางสังคมในไทยได้ถูกศึกษา ให้ความสำคัญ และถูกนำไปใช้อย่างมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดให้ทูตทางสังคมเป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ความพยายามในการศึกษาและพัฒนากรอบแนวคิดทูตทางสังคมของนักวิชาการไทยในงานเขียนปัจจุบัน รวมไปถึงการทดลองนำแนวคิดทูตทางสังคมไปใช้ในแง่ของการพัฒนา ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยนี้ ทูตทางสังคม ถือเป็นพลังชุมชนที่มีอยู่ในสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน บนพื้นฐานความไว้วางใจ เชื่อใจ ความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิก การถ่ายทอดความรู้ การเกาะเกี่ยวกันทางสังคม และการที่สมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ ซึ่งเมื่อสถาบันการเงินชุมชน มีทูตทางสังคมที่เข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอก และเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงผู้นำมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอกชุมชนแล้ว สถาบันการเงินชุมชนก็จะได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก และส่งผลทำให้สถาบันการเงินชุมชน เกิดความเข้มแข็งในที่สุด โดยที่ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน ในที่นี้ หมายถึง สมาชิกมีความตระหนักในการมีส่วนร่วมและมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาหรือร่วมกันพัฒนา เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก โดยสามารถบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ได้ด้วยตัวของชุมชนเอง รวมถึงการที่ชุมชนสามารถปรับตัวให้รอดพ้นภาวะวิกฤติต่าง ๆ จากภายนอกที่เข้ามากระทบวิถีชีวิตของชุมชนได้ สอดคล้องกับ

ธีรพงษ์ แก้วหาญ (2543) อ้างอิงใน สุรัชย์ กังวล (2552) ที่ได้กล่าวว่าทูตทางสังคมที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนประกอบด้วย อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วม การจัดองค์กรและการบริหารจัดการที่มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะผู้นำด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ การมีเครือข่ายความร่วมมือ การมีสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง ซึ่งแสดงถึงศักยภาพของชุมชน จนทำให้เกิดการยอมรับจากภายนอก และสิ่งนี้จะเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในขีดความสามารถและศักยภาพของชุมชน ซึ่งนั่นก็คือคำตอบของความเข้มแข็งของชุมชนในอนาคต และ ณัฐชา ผิวเงิน (2553) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาททูตทางสังคมในการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่าทูตทางสังคมในรูปแบบของทรัพยากรมนุษย์ (สมาชิกในชุมชนและผู้นำชุมชน) กลุ่ม/องค์กรในชุมชน ทูตทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำมาซึ่งความรักสามัคคีของคนในชุมชน สร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนของคนในชุมชน การเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการบริหารจัดการชุมชนร่วมกัน เพิ่มศักยภาพในการทำงานต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมและพัฒนาระบบภูมิคุ้มกันทางสังคมทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนชุมชนทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนาชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนจากแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เมื่อสถาบันการเงินชุมชน มีทูตทางสังคมที่เข้มแข็ง ก็จะส่งผลทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการเงินชุมชน ได้ในที่สุด จึงนำไปสู่กรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างคือสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ภาคิเครือข่าย เจ้าหน้าที่สถาบันการเงินชุมชน สมาชิกทั้งที่กู้ยืมเงินและไม่กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 300 คน จากประชากรจำนวน 793 คน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาหลักการแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของชุมชน (2) กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษากำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา (3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับโครงสร้างของแบบสอบถามที่กำหนดไว้ (4) การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา (Wording) และด้านอื่นๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสมควรแก้ไข จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (5) การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามผู้วิจัยนำแบบสอบถาม

ที่มีความตรงและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปรนัย (Objectivity) ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอไว้นำไปทดลองใช้ (Try out) กับสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนจะตอบแบบสอบถามคนละ 1 ชุดเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค ควรเกิน 0.70 (Cronbach, 1951) ตามที่ได้แสดงไว้ในตาราง 1 และหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้ ค่าวิกฤติจากตารางเพียร์สัน (Critical values for Pearson r) เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบค่าอำนาจจำแนก (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551) ซึ่งพบว่า มีค่าวิกฤติ เท่ากับ 0.164 และข้อคำถามทุกข้อในแต่ละด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total-correlation) อยู่ระหว่าง 0.489-0.740 ซึ่งสูงกว่าค่าวิกฤติทุกค่า นั้นแสดงว่าทุกข้อสามารถจำแนกกลุ่มได้ตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด โดยสรุปก็คือคำถามทุกข้อมีคุณภาพด้านอำนาจจำแนก สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ตาราง 1 แสดงค่า Cronbach' Alpha Coefficient

ตัวแปร	Cronbach' Alpha Coefficient	ตัวแปร	Cronbach' Alpha Coefficient
ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนฯ ทูทางสังคม:	0.83	การยอมรับจากสังคมภายนอก:	0.89
1. ด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิก	0.86	1. ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย	0.86
2. ด้านการถ่ายทอดความรู้	0.82	2. ด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม	0.81
3. ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม	0.78	3. ด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ	0.85
4. ด้านสมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน	0.78	4. ด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชนฯ	0.80
	0.82		

2.2 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ อาชีพหลัก และจำนวนพื้นที่ถือครอง ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของชุมชน (ตัวอย่างข้อคำถามอยู่ต่อท้ายเอกสารอ้างอิง) โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert, 1967) และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ (1) ทำหนังสือจากนักศึกษาถึงสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 300 ชุด โดยแนบซองและปิดอากรแสตมป์เพื่อให้ส่งกลับคืนมายังผู้วิจัย (3) เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืน ทำการตรวจสอบความครบถ้วนและความ

สมบูรณ์ของแบบสอบถามแบบสอบถามฉบับใดที่ตอบไม่ครบ ถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะคัดออก (4) แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาเก็บรวบรวมได้ทั้งหมด 197 ชุดเป็นแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน 5 ชุด จึงเหลือแบบสอบถามที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 192 ชุด คิดเป็นร้อยละ 64

2.4 วิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ดังนี้ (1) วิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistic Analysis) เพื่อบรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ศึกษาโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของชุมชน โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและ (3) ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยมีโมเดลดังนี้

$$\text{โมเดลที่ 1: } OAP = \beta_{01} + \beta_1 SOC + \beta_2 GEN + \beta_3 AGE + \beta_4 OCC + \beta_5 VOL + \varepsilon$$

$$\text{โมเดลที่ 2: } STC = \beta_{02} + \beta_6 OAP + \beta_7 GEN + \beta_8 AGE + \beta_9 OCC + \beta_{10} VOL + \varepsilon$$

$$\text{โมเดลที่ 3: } OAP = \beta_{03} + \beta_{11} SOC-1 + \beta_{12} SOC-2 + \beta_{12} SOC-3 + \beta_{14} SOC-4 + \beta_{15} GEN + \beta_{16} AGE + \beta_{17} OCC + \beta_{18} VOL + \varepsilon$$

$$\text{โมเดลที่ 4: } STC = \beta_{04} + \beta_{19} OAP-1 + \beta_{20} OAP-2 + \beta_{21} OAP-3 + \beta_{22} OAP-4 + \beta_{23} GEN + \beta_{24} AGE + \beta_{25} OCC + \beta_{26} VOL + \varepsilon$$

ผลการศึกษา

ตาราง 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
เพศ		
ชาย	61	31.8
หญิง	131	68.2
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี	95	49.5
มากกว่า 40 ปี	97	50.5
จำนวนพื้นที่ถือครอง		
1-30 ไร่	166	86.5
31-60 ไร่	25	13.0
61-90 ไร่	-	-
90 ไร่ขึ้นไป	1	0.5
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	91	47.4
รับจ้างทั่วไป	70	36.5
ค้าขาย	15	7.8
ให้บริการ เช่น ร้านเสริมสวย ร้านซ่อมรถ	11	5.7
รับราชการ	1	0.5
พนักงานบริษัท	1	0.5
อื่น ๆ	3	1.6
กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินหรือไม่		
กู้ยืม	170	88.5
ไม่ได้กู้ยืม	22	11.5
จำนวนเงินที่กู้ยืม		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	54	31.8
20,001-40,000 บาท	94	55.3
40,001-60,000 บาท	22	12.9
60,001 บาท ขึ้นไป	-	-
รวม	170	100

จากตาราง 2 พบว่าพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 40 ปี มีอาชีพ เกษตรกรเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงิน

จากสถาบันการเงิน โดยที่มีจำนวนเงินที่กู้ยืมอยู่ ระหว่าง 20,001-40,000 บาท

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

Variables	SOC	SOC-1	SOC-2	SOC-3	SOC-4	OAP	OAP-1	OAP-2	OAP-3	OAP-4	STC
Mean	3.87	3.86	3.86	3.86	3.89	3.86	3.86	3.88	3.87	3.84	3.77
S.D.	0.47	0.52	0.59	0.60	0.52	0.46	0.50	0.60	0.58	0.45	0.45
SOC											
SOC-1	0.81**										
SOC-2	0.85**	0.54**									
SOC-3	0.82**	0.58**	0.59**								
SOC-4	0.86**	0.66**	0.70**	0.56**							
OAP	0.88**	0.73**	0.77**	0.69**	0.76**						
OAP-1	0.82**	0.68**	0.70**	0.65**	0.75**	0.87**					
OAP-2	0.67**	0.60**	0.63**	0.45**	0.57**	0.82**	0.60**				
OAP-3	0.82**	0.67**	0.70**	0.68**	0.70**	0.89**	0.75**	0.60**			
OAP-4	0.74**	0.60**	0.50**	0.61**	0.62**	0.87**	0.72**	0.61**	0.74**		
STC	0.65**	0.61**	0.55**	0.47**	0.57**	0.76**	0.64**	0.59**	0.67**	0.74**	

** p< 0.01

จากตาราง 3 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กันหรือเกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัย จึงได้ทำการทดสอบ Multicollinearity ปรากฏว่าค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.02-3.01 แสดงว่า

ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity สอดคล้องกับ Black (2006) ที่ได้ เสนอว่า ค่า VIF น้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน^a

ตัวแปร	การยอมรับจากสังคม ภายนอกโดยรวม (OAP)	ความเข้มแข็งของ สถาบันการเงินชุมชน (STC)
	โมเดล 1	โมเดล 2
ทุนทางสังคมโดยรวม (SOC)	0.84*** ^a (0.03)	
การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม (OAP)		0.75*** (0.05)
เพศ (GEN)	0.09*** (0.03)	-0.04 (0.05)
อายุ (AGE)	-0.04 (0.03)	-0.01 (0.04)
อาชีพ (OCC)	-0.00 (0.10)	-0.38** (0.14)
จำนวนหุ้น (VOL)	-0.05 (0.04)	0.09 (0.06)
Adjust R²	0.78	0.59

*** p<0.01,^a ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ในวงเล็บข้างล่างต่อท้ายค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

สำหรับสมมติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า ทุนทางสังคมโดยรวมของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกนั้น จากตาราง 4 พบว่า ทุนทางสังคมโดยรวม ($b_1 = 0.84; p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fukuyama (1995) ที่พบว่าทุนทางสังคมเกิดจากการยอมรับบรรทัดฐานร่วมกัน อันเป็นพื้นฐานของการเกิดกลุ่ม ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อันนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มร่วมกันอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ ทำให้เกิดการลดต้นทุนทางเศรษฐกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต นำไปสู่การได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกในที่สุด ทุนทางสังคม ทำให้ผู้คนอยู่ด้วยกันแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย อยู่บนฐานของความไว้วางใจ เครือข่ายความสัมพันธ์ บรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้ได้รับการยอมรับ และก่อให้เกิดสังคมที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ (พรชัย ตระกูลสรานนท์, 2549) ดังนั้น สมมติฐานที่ 1 เป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม มีอิทธิพลทาง

บวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม ($b_6 = 0.75; p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญประเสริฐ แสงเดช (2540) ที่พบว่าความต้องการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น ก็จะส่งผลทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้ การได้รับการยอมรับนับถือมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไว้วางใจ หากชุมชนมีความไว้วางใจ ก็จะทำให้มีการสร้างความร่วมมือภายในชุมชน และหากชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสูง ย่อมมีโอกาสในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนสูง ก่อให้เกิดความสามัคคีในการจัดการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน รวมถึงหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนสูงตามไปด้วย และทำให้มีโอกาสในการพัฒนาชุมชนที่มีความยั่งยืน ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่าเมื่อเกิดความไว้วางใจ การปฏิบัติงานใด ๆ ก็จะสามารถลุล่วง และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป (นลินี เนตรยัง, 2549) ดังนั้น สมมติฐานที่ 2 เป็นไปตามที่ตั้งไว้

ตาราง 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน^a

ตัวแปร	การยอมรับ จากสังคม ภายนอกโดย รวม (OAP)	ความเข้มแข็ง ของสถาบัน การเงินชุมชน (STC)
	โมเดล 3	โมเดล 4
ทุนทางสังคมโดยรวม (SOC)		
ด้านความมีน้ำใจของสมาชิก(SOC-1)	0.25*** (0.04)	
ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ (SOC-2)	0.26*** (0.04)	
ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม (SOC-3)	0.13*** (0.03)	
ด้านสมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน (SOC-4)	0.18*** (0.04)	
การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม (OAP)		
ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย(OAP-1)		0.09 (0.07)
ด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม (OPA-2)		0.13*** (0.04)
ด้านขีดความสามารถและบทบาทภาวะผู้นำ (OAP-3)		0.13** (0.06)
ด้านการบริหารจัดการภายในสถาบันการเงินชุมชน (OAP-4)		0.44*** (0.07)
เพศ (GEN)	0.08** (0.03)	-0.02 (0.04)
อายุ (AGE)	-0.04 (0.03)	-0.02 (0.04)
อาชีพ (OCC)	0.00 (0.10)	-0.34** (0.14)
จำนวนหุ้น (VOL)	-0.05 (0.04)	0.06 (0.06)
Adjust R²	0.78	0.60

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ในวงเล็บข้างล่างต่อท้ายค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

สำหรับสมมติฐานที่ 1a ที่ตั้งไว้ว่า ทุนทางสังคมด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนฯ มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม จากตาราง 5 พบว่า ทุนทางสังคมด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนฯ ($b_{11} = 0.25$; $p < 0.01$) มีความอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพรณ์ หะวานนท์และพิศมัย รัตนโรจน์สกุล (2548) ที่ได้อธิบายถึงความร่วมมือร่วมใจว่าถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เอื้อให้คนในชุมชนสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ที่ถือเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน เช่น ความเชื่อใจ การพึ่งพาอาศัยกัน เป็นต้น ซึ่งสิ่ง

เหล่านี้ สะท้อนความสามัคคีภายในชุมชน เพราะการที่สมาชิกจะร่วมมือกันได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง สมาชิกจะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจต่อกัน ซึ่งจะนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก ดังนั้น สมมติฐาน 1a จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 1b ที่ตั้งไว้ว่าทุนทางสังคมด้านการถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนฯ มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวมพบว่าทุนทางสังคมด้านการถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนฯ ($b_{12} = 0.26$; $p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ โรม

รัตนพันธ์ (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ทุนทางสังคม ทำให้มีการถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในกลุ่ม ชุมชน พี่พ้องอาศัยกัน เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีจิตรวมใจ และมีความสมัครสมานรักใคร่กลมเกลียวกัน เป็นพื้นฐานให้ชุมชนมีการพัฒนาที่เข้มแข็งต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้ อุไรวรรณ พวงสายใจ (2545 อ้างถึงใน สรสิชา ศรีนวล, 2552) พบว่า ทุนทางสังคมที่อยู่ภายในชุมชน และจากภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ เครือญาติ การศึกษา และการเรียนรู้ ส่งผลทำให้เกิดความเข้มแข็ง เพราะทุนทางสังคมเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ มีการถ่ายทอดความรู้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน องค์การที่เข้มแข็งจะใช้กระบวนการเรียนรู้และนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้ในการทำงาน และเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับชุมชน ดังนั้น สมมติฐาน 1b จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 1c ที่ตั้งไว้ว่า ทุนทางสังคมด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคมของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวมพบว่า ทุนทางสังคมด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคมของสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน ($b_{13} = 0.13; p < 0.01$) มีอิทธิพลกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wold Bank (2002) กล่าวว่าความสัมพันธ์และบรรทัดฐานต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดคุณภาพและปริมาณของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นั่นคือความสามัคคีในสังคมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสังคมในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน การเกาะเกี่ยวกันทางสังคมถือเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม สถาบันหรือองค์กรต่างๆ เข้าด้วยกันและยึดโยงให้เกิดความเข้มแข็ง อันจะนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากภายนอก ดังนั้น สมมติฐาน 1c จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 1d ที่ตั้งไว้ว่า ทุนทางสังคมด้านสมาชิกมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของ

สถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกพบโดยรวมว่า ทุนทางสังคมด้านสมาชิกมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน ($b_{14} = 0.18; p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม สอดคล้องกับงานของนาพร หะวานนท์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล, สุรวุฒิ ปัดไธสง, นำชัย สุภฤกษ์ชัยสกุล และ ปานจักษ์ เหล่ารัตนวรพงษ์ (2550) ที่ได้อธิบายถึงเครื่องมือวัดดัชนีความเข้มแข็งของชุมชนในภาพรวมไว้ว่า ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่คนในชุมชนสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่รอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก คนในชุมชนมีความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีความรักและหวงแหนชุมชน นั่นคือ การที่คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน รวมทั้งมีความภาคภูมิใจ และตระหนักในศักดิ์ศรีของชุมชน มีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การยอมรับจากสังคมภายนอกในที่สุด ดังนั้น สมมติฐาน 1d จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 2a ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน พบว่าการยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ($b_{19} = 0.09; p > 0.19$) ไม่มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Field (2003) ที่ได้อธิบายว่าทุนทางสังคมทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม (Inequality) ในการเข้าถึงประเภทเครือข่ายที่แตกต่างกัน ที่เกิดจากกลุ่มชนชั้นทางสังคม กลุ่มแรงงานที่มีทักษะต่างกัน และนอกจากนั้นแล้วกลุ่มต่าง ๆ เหล่านั้น (โดยเฉพาะเครือข่ายทางสังคมที่ได้เปรียบกว่า เช่น มีอำนาจ มีการศึกษา เป็นต้น) จะพยายามแสวงหาผลประโยชน์เข้าข้างตนเองอันจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อเครือข่ายทางสังคม หรือปัจเจกที่ไม่สามารถเข้าถึง หรืออยู่นอกเครือข่ายของตนได้อีกด้วย ดังนั้น สมมติฐาน 2a จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 2b ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ($b_{20} = 0.13$; $p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนสอดคล้องกับสำนักงานมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ที่อธิบายว่าการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของบุคคลเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐานของชุมชนนั้นว่ามีความเข้มแข็งหรืออ่อนแอ ชุมชนที่มีคนเข้าร่วมกิจกรรมมากย่อมแสดงให้เห็นว่าบรรทัดฐานของชุมชนได้รับการยึดถืออย่างเข้มแข็ง ชุมชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมของบุคคลสูง แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมต่อชุมชนที่จัดขึ้นภายในชุมชนนั้นสูง และจำนวนที่สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมมักจะมีจำนวนมากขึ้นด้วย ตลอดจนการเสียสละเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมก็มีมากด้วย ส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนสูงด้วย ดังนั้นกิจกรรมและความร่วมมือสูงแสดงถึงบรรทัดฐานด้านความร่วมมือกันสร้างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ภายในชุมชนนั้นสูง ทำให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการยึดถือกฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติในการพึ่งพาตนเอง ต้องการพัฒนาและแก้ไขปัญหาภายในชุมชนสูงตามไปด้วย ดังนั้น สมมติฐาน 2b จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้บางส่วน

สำหรับสมมติฐานที่ 2c ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ ($b_{21} = 0.13$; $p < 0.05$) มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน สอดคล้องกับงานของอุทัย

ดุษฎีเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540) ที่อธิบายถึงผู้นำต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานตามค่านิยมของชุมชน เช่น มีคุณธรรม ต่อสู้เพื่อชุมชน เป็นผู้อาวุโสในชุมชน หรือเป็นผู้รู้ในชุมชน ที่มีขีดความสามารถและมีภาวะผู้นำ ที่นำพาชุมชนได้ นอกจากนี้ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (2543 อ้างถึงในรัตนพงษ์ จันทะวงษ์, 2546) ได้กล่าวว่า การรวมกลุ่มของข้าราชการสายเลือดใหม่ (New Blood Officials) ซึ่งได้เข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้าน/ประชาชน เปลี่ยนจากการคิดแทน มาคิดร่วมกับชาวบ้าน อีกทั้งข้าราชการเป็นผู้มีความรู้ มีงบประมาณ เทคนิคและกำลังคนที่สามารถหนุนเสริมชุมชนได้เป็นอย่างดี ทำให้การรับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ส่งผลให้สถาบันการเงินชุมชน มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ดังนั้น สมมติฐาน 2c จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สำหรับสมมติฐานที่ 2d ที่ตั้งไว้ว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน ($b_{22} = 0.44$; $p < 0.01$) มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน สอดคล้องกับงานของอุทัย ดุษฎีเกษมและอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540) ที่ได้มีการสรุปลักษณะที่สำคัญของชุมชนเข้มแข็งนั้น (1) เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้ในระดับสูง โดยมีทุน แรงงาน ทรัพยากร ถึงแม้ว่าจะมีการพึ่งพิงจากภายนอก ก็อยู่ในลักษณะที่ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการ การเลือกสรร การมีส่วนร่วมและการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ การศึกษา และการรักษาพยาบาล (2) เป็นชุมชนที่สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่โดยอาศัยอำนาจ ความรู้ และกลไกภายในชุมชน และ (3) เป็นชุมชนที่พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ สร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ

การบริหารจัดการ การปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลทำให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ที่จะพัฒนาตนเองและถ่ายทอดความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สมมติฐาน 2d จึงเป็นไปตามที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมโดยรวมมีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์ทุนทางสังคมรายด้าน แล้วพบว่า ทุนทางสังคมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านความมีน้ำใจต่อกันของสมาชิก ด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม และด้านสมาชิกมีจิตสำนึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชน ล้วนแต่มีอิทธิพลทางบวกกับการยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกโดยรวมมีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน และเมื่อวิเคราะห์ การยอมรับจากสังคมภายนอกรายด้านแล้วพบว่า การยอมรับจากสังคมภายนอกด้านความสม่ำเสมอ ในการเข้าร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ด้านขีดความสามารถและบทบาทของภาวะผู้นำ และด้านการบริหารจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน มีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการยอมรับจากสังคมภายนอกด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ที่ไม่มีอิทธิพลแต่อย่างใดกับความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร มีข้อจำกัดในการทำวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร จำนวน 192 คน เท่านั้น จึงอาจไม่ใช่ความคิดเห็นของสมาชิกทั้งหมด

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง จึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อนบางประการได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบค่าความเที่ยงและค่าความตรงของแบบสอบถาม เพื่อเพิ่มคุณภาพของคำถาม ในแบบสอบถาม ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006; Cronbach, 1951; Nunnally, 1978)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ทุนทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนได้มีความตระหนักและความภาคภูมิใจในสิ่งที่สถาบันการเงินชุมชน มีอยู่ เพื่อให้สถาบันการเงินชุมชน ได้ใช้ประโยชน์และเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการเงินชุมชน

1.2 การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการเงินฯ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การให้โอกาสสมาชิกรวมตัวกันเพื่อเรียนรู้และแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีการบริหารจัดการองค์กรชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และกิจกรรมเป็นสิ่งช่วยสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การเรียนรู้ให้เข้าใจปัญหาและตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ประสพการณ์ของสถาบันการเงินชุมชน

1.3 ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำ สามารถแสดงบทบาทรวมไปถึงสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน มีโอกาสร่วมคิดหารูปแบบและหาวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างคนรุ่นก่อนกับรุ่นใหม่ที่มีช่องว่างระหว่างกันอยู่ และส่งเสริมให้มีการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้และพัฒนาต่อยอดเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการเงินชุมชนอื่น

สถาบันการเงินชุมชนอื่น สามารถนำข้อมูลสารสนเทศจากงานวิจัยนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการภายในและการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอก ซึ่งจะก่อให้เกิดการยอมรับจากทั้งจากสมาชิกและสังคมรอบข้าง อันจะนำไปสู่การส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป

3.1 ลักษณะของกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกับสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรมีการขยายขอบเขตของกลุ่มประชากรออกไปสู่สถาบันการเงินชุมชนอื่น เพื่อจะได้นำผลวิจัยมาเปรียบเทียบกัน

3.2 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยให้วิธีอนุมาน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการทำการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วย โดยการ

สัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรม ก็จะทำให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น

3.3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงทุนทางสังคม การยอมรับจากสังคมภายนอก และความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน มทร.อีสาน วิทยาเขตสกลนคร เท่านั้นซึ่งจากการทบทวนเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่ายังมีตัวแปรอีกหลายตัวน่าสนใจในการศึกษา เช่น ทุนทางสังคมที่มีทั้งทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนบุคคล ทุนองค์กร ทุนเครือข่ายและเครือข่าย เป็นต้นดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษาในตัวแปรดังกล่าวหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อให้ได้ขอบเขตของความรู้ที่กว้างขึ้น

3.4 ในแต่ละชุมชนมีทุนทางสังคมอยู่แล้ว อาจแตกต่างและหลากหลายไปตามสภาพภูมิประเทศ วัฒนธรรม ประเพณี ของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น งานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญที่เอื้ออำนวยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งหรืออ่อนแอ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนที่เข้มแข็งและชุมชนที่อ่อนแอ

เอกสารอ้างอิง

- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- นภาพร หะวานนท์ และพิสมัย รัตนโรจน์สกุล. (2548). การเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- นภาพร หะวานนท์, เพ็ญศิริ จิระเดชากุล, สุรุจดี ปัดไธสง, นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และ ปานจักษ์ เหล่ารัตนวงษ์. (2550). ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน: ความกลมกลืนระหว่างทฤษฎีฐานรากกับข้อมูลเชิงประจักษ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- นลินี เนตรย้ง. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการยอมรับนับถือ การมีปฏิสัมพันธ์อย่างยุติธรรมกับความไว้วางใจในหัวหน้าของผู้ป่วยของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคกลาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ณัฐชา ผิวเงิน. (2553). บทบาททุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนบ้านปลาคว่ำ ตำบลปลาคว่ำ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ณัฐศรินทร์ ชุมวรฐายี. (2553). ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนจังหวัดตราด. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง).
- บุญประเสริฐ แสงเดช. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านบางแหวน ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- พรชัย ตระกูลวรานนท์. (2549). ทุนทางสังคมและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคของประชาชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).
- รัตนพงษ์ จันทะวงษ์. (2546). ทุนทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน กรณีศึกษา ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครปฐม).
- วรุณี โรมรัตนพันธ์. (2548). ทุนทางสังคม. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- สรสิชา ศรีนวล. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับความมั่นคงของมนุษย์: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- สุรัชย์ กังวล. (2552). การบริหารจัดการที่เหมาะสมของสถาบันการเงินชุมชน (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้).
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). โครงการกำหนดดัชนีชี้วัดทุนทางสังคม. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). ระบบการศึกษากับชุมชน กรอบความคิดและข้อเสนอวิจัยเพื่อการศึกษาวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Black, K. (2006). Business Statistics for Contemporary Decision Making. 4thed. USA: John Wiley & Sons, Inc.

- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*. 16: 297-334.
- Field, J. (2003). *Social Capital*. London: Routledge.
- Fukuyama, F. (1995). *Trust: The Social Virtues and The Creation of Prosperity*. London: Penguin.
- Hair, Joseph F., Black, William C., Babin, Barry., Anderson, Rolph E., and Tatham, Ronald L. (2006). *Multivariate Data Analysis*, 6th Ed. New Jersey : Pearson Education.
- Krejcie, R.V., and Morgan D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Psychological Measurement*: 607-610.
- Likert R. (1967). *The Human Organization : Its Management and Value*. New York: McGraw-Hill Book company.
- Nunnally, J. C. (1978) *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.
- World Bank. (2002). *What is Social*. Retrieved October 22, 2010 from <http://web.worldbank.org>.

“ตัวอย่าง” ข้อคำถามในแบบสอบถาม

ทุนทางสังคม

ด้านความมีน้ำใจของสมาชิก การเอื้ออาทร และมีความไว้วางใจต่อกัน

1. สมาชิกภายในชุมชนส่วนใหญ่มีความเอื้ออาทรต่อกัน และสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี
2. สมาชิกมีความไว้วางใจต่อเพื่อนสมาชิกด้วยกันในการเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันการเงินชุมชน
3. สมาชิกมีการแนะนำกันเองในการดำเนินชีวิตที่ดี เช่น แนะนำการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ การออม ฯ เป็นต้น

ด้านการถ่ายทอดความรู้

1. ผู้นำชุมชน สามารถประสานงานถ่ายทอดความรู้ทั้งภายในและนอกชุมชนได้เป็นอย่างดี
2. เมื่อมีข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสถาบันการเงินฯ คณะกรรมการจะนำมาถ่ายทอดให้สมาชิกได้รับทราบโดยทั่วกัน
3. ในรอบปีที่ผ่านมา สถาบันการเงินชุมชนฯ ของท่านมีการจัดอบรม ศึกษาดูงาน หรือมีการให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่สมาชิกและคณะกรรมการฯ

ด้านการเกาะเกี่ยวกันทางสังคม

1. สมาชิกสถาบันการเงินชุมชนฯ มีการพูดคุยเกี่ยวกับการบริหารจัดการของสถาบันฯ ภายในวงสนทนา
2. ในระยะเวลาที่ผ่านมา สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมที่สถาบันการเงินชุมชนฯ จัดทำขึ้น และเป็นประโยชน์ของชุมชนและสมาชิก เช่น การนิเทศงาน (จัดกิจกรรม) ให้สมาชิกที่ขอกู้ยืมเงินได้รับทราบขั้นตอนการกู้ยืมเงินต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านสมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินชุมชนฯ

1. เมื่อสถาบันการเงินชุมชนฯ ได้แจกเอกสารที่จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ สมาชิกได้อ่านและทำความเข้าใจกับเอกสารเหล่านั้น
2. สมาชิกมีส่วนช่วยในการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับสถาบันชุมชนฯ
3. เมื่อคณะกรรมการฯ ชักชวนให้คนในชุมชนมาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการเงินชุมชนฯ สมาชิกส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือ
4. สมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของสถาบันการเงินเพื่อพัฒนารูขี้อยู่ชุมชนฯ

การยอมรับจากสังคมภายนอก

ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย

1. การมีเครือข่ายช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกแต่ละครั้ง
2. สถาบันการเงินชุมชนฯ ของท่าน ได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายภายนอกชุมชนเป็นอย่างดี
3. สถาบันการเงินชุมชนฯ ของท่าน ได้มีส่วนช่วยเหลือกองทุน และสมาชิกเครือข่ายในลักษณะ “เพื่อนสอนเพื่อน” หรือ “พี่สอนน้อง”

ด้านความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรม

1. สถาบันการเงินชุมชนของท่านได้ส่งตัวแทนไปเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายสถาบันการเงินชุมชนอย่างต่อเนื่อง
2. สถาบันการเงินชุมชนของท่านเคยส่งตัวแทนเข้าร่วมในการประชุมและเสนอปัญหา ความต้องการกับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

ด้านขีดความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำ

1. คณะกรรมการฯ มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสถาบันการเงินชุมชนอยู่ในระดับใด เช่น ทราบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน
2. คณะกรรมการฯ มีความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของสถาบันการเงินชุมชน อยู่ในระดับใด เช่น ทราบว่าสมาชิกสามารถกู้เงินได้สูงสุดครั้งละเท่าใด

ด้านการบริหารจัดการภายในสถาบันการเงินชุมชน

1. สถาบันการเงินชุมชนของท่านมีการจัดทำแผนการดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น การวางแผนการติดตามหนี้ เป็นต้น
2. การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนของท่านได้ยึดถือระเบียบ ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ เป็นหลักในการปฏิบัติงาน
3. คณะกรรมการและสมาชิกมีส่วนช่วยในการวางแผน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน
4. สถาบันการเงินชุมชนของท่านมีการควบคุม ตรวจสอบ การพิจารณาให้เงินกู้และการติดตามการใช้เงินกู้ของสมาชิก
5. คณะกรรมการได้มีการจัดทำบัญชีและชี้แจงรายละเอียดของเงินกองทุนฯ ให้สมาชิกทราบอย่างสม่ำเสมอ

ความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชน

1. ผลประกอบการของสถาบันการเงินชุมชนของท่านในรอบปีที่ผ่านมา
2. จำนวนเงินสำรอง/เงินประกันความเสี่ยงของสถาบันการเงินชุมชน ในรอบปีที่ผ่านมา
3. จำนวนเงินออมที่สมาชิกลำบากกับสถาบันการเงินชุมชน เฉลี่ยต่อคน